

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вдовиченко Наталія Володимирівна

кандидат філологічних наук, доцент,

Одеський національний університет, vdovichenkonv2017@gmail.com

Практика викладання української мови для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини» засвідчила ефективність у тих випадках, коли ця робота необхідна студентам за характером їхньої діяльності. Затребуваність на ринку праці економістів-міжнародників із високим рівнем фахових знань і комунікативних умінь і навичок є зовнішнім чинником стимулювання студентів до вивчення української мови за професійним спрямуванням. У той же час слабке оновлення навчальних матеріалів через низьку академічну мобільність викладачів та інертність в освоєнні освітніх технологій не сприяє формуванню у студентів позитивної стійкої мотивації до підвищення рівня мовної, мовленнєвої та комунікативної компетенцій. У цій статті ставили за мету з'ясувати основні підходи, методи та прийоми, які здатні забезпечити активізацію внутрішніх чинників у процесі вивчення мови та сприяти формуванню мовної особистості економіста-міжнародника.

Мовна особистість, як відзначають дослідники, являє собою багатосаровий і багатоконпонентний набір мовних знань, умінь і навичок у здійсненні мовленнєвих учинків різного ступеню складності [2, с. 68].

Для організації ефективного навчання особливе значення має врахування підходів та оптимальний вибір форм, методів і прийомів навчання, що ґрунтується на сучасних досягненнях лінгводидактики (З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, І. Дроздова,

О. Караман, С. Караман, О. Кучерук, О. Копусь, Л. Мацько, М. Пентилюк, Т. Симоненко, І. Хом'як та ін.).

Методологічна база формування мовної особистості

1. Компетентнісний підхід як результат оволодіння професійною мовною, мовленнєвою і комунікативною компетенціями, які виявляються у сумі систематизованих знань норм і правил літературної мови, умінні інтерпретувати професійно значущу інформацію та застосовувати українську професійну лексику, відповідний понятійний апарат та невербальні засоби спілкування під час розв'язання науково-навчальних та професійних завдань.

2. Комунікативно-діяльнісний підхід до професійної підготовки, який проявляється у відборі і презентації мовного і мовленнєвого матеріалу, що передбачає активну пізнавальну роботу студентів щодо його засвоєння і подальшого використанню як у процесі навчання, так і в умовах реальної комунікації.

3. Контекстний підхід до процесу навчання передбачає моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності студентів.

4. Мотиваційний підхід ґрунтується не на самих знаннях, а на способі добування знань, активності, самостійності й ініціативності кожного студента під час вивчення професійно важливих концептів, участі в науково-дослідній роботі.

Методи і прийоми навчання

1. Семантизація – тлумачення терміна з використанням двох шляхів: ономасіологічного (контекстуальний прийом) і семасіологічного (прийоми: синонімічний, антонімічний, логічний, описовий, словотвірний та етимологічний).

Приклад. Між одиницями економічної терміносистеми існують відношення полісемії, омонімії, синонімії, антонімії, незважаючи на те, що багатозначність, синонімія та омонімія у термінології порушують вимогу однозначної відповідності між терміном і позначуваним ним поняттям. Шляхом добору синонімів до іменників, які входять до складу термінологічних словосполук групи **А**, та антонімів до термінів групи **Б**, запропонуємо студентам з'ясувати значення нижченаведених термінів.

А Потенційний інвестор, неплатоспроможний дебітор, річні дивіденди, бюджетна дотація, економічна глобалізація.

Б Експорт, попит, інфляція, баланс, дефіцит, приватизація, лістинг, дебет, девальвація, передоплата.

Вивчення професійної лексики має відбуватися на основі наукового тексту, завдяки якому відбувається пізнання мовних явищ і засобів, формується система мовних понять [1, с. 86; 3, с. 346].

2. Кейс-метод – обговорення реальної ситуації із застосуванням професійної лексики, провокування дискусії.

Викладач пропонує обговорити у групі ситуацію: *«Міжнародна торгівля в умовах пандемії Covid-19»*. Студенти заздалегідь з'ясовують значення понять, які необхідно використовувати в ході дискусії: *обсяги світової торгівлі, глобальна фінансова криза, прогнози експертів Міжнародного валютного фонду, заборона або обмеження експорту, послаблення на імпорт, торговельні партнери, зовнішньоторговельний обіг товарів, сальдо торгівлі України, СОТ, МВФ, глобальна економіка, відкритість ринків для міжнародної торгівлі.*

3. Інтерактивні методи кооперативного та колективно-групового навчання передбачають творчі завдання, роботу в парах, презентації, розв'язання проблем шляхом «мозкового штурму» тощо).

Опис ситуації. *Ви працівник Торгово-промислової палати України, який організовує зустріч потенційних партнерів по бізнесу з української сторони і німецької. Як фахівець з міжнародних економічних відносин, ви знаєте, що найкращий час для ділових зустрічей з німцями між: а) 13.00 і 23.00; б) 11.00 і 23.00; в) 1.00 і 11.00. Оберіть варіант рішення та обґрунтуйте його.*

Колективний пошук відповіді дозволяє проаналізувати декілька варіантів розв'язання пізнавательно-пошукової проблеми і швидко прийняти правильне рішення з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації у професійному мовленні.

4. Методи ситуативного моделювання (ділова гра, рольова гра, круглі столи, дебати).

Наприклад, проведення Круглого столу з питань торгівельно-економічної співпраці між Україною і Республікою Польща дозволить залучити всіх студентів у навчальний процес у вигляді діалогового

навчання, яке формує критичне мислення, розв'язання складних проблем на основі аналізу інформації, ініціює взаємодію всіх учасників.

5. Методи опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, «Займи позицію», власне дискусія тощо).

Використовувати ці методи доцільно за допомогою текстової основи дидактичного матеріалу. Добираючи текст, слід враховувати дві характеристики його змістової сторони: інформативність і проблемність, які забезпечать можливість організувати дискусію.

Отже, професійна підготовка на основі компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, контекстного та мотиваційного підходів дозволяє організувати навчальну діяльність, результатом якої є мовна особистість. Комплекс відповідних дидактичних методів і прийомів спрямований насамперед на формування у майбутніх фахівців комунікативної компетенції, що забезпечить у подальшому здатність здійснювати професійну комунікативну діяльність засобами української мови як у стандартних, так і в нестандартних ситуаціях взаємодії з представниками економічної сфери діяльності.

Список використаних джерел

1. Бакум З. П. Текстцентризм у сучасній системі принципів навчання української мови. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. Херсон : ХДУ, 2006. С. 85–91.
2. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 264 с.
3. Сукаленко Т. М. Формування мовної особистості студента-економіста. *Ученые записки Таврического национального университета имени В. В. Вернадского. Серия : Филология. Социальные коммуникации.* 2012. Т. 25 (64). № 4. Ч. 2. С. 343–348.